

Úvodní slovo předsedy vlády Jana Fischera 26. února

V první řadě chci poděkovat našim ctěným hostům, že přijali pozvání na tuto konferenci. Byla to skutečně reprezentativní přehlídka vystupujících, od nichž se můžeme mnohé poučit o podstatě komunistických zločinů, o příčinách, které k nim vedly a o řešeních, která musíme přijmout, abychom zabránili opakování historie.

Děkuji také organizátorům za nápad uspořádat toto setkání. Za to, že jim nešlo pouze o popis minulosti. Ale také o přítomnost, o to, jak se postkomunistické země vyrovnávají se stíny totality. A samozřejmě o budoucnost, o hledání způsobů, jak zabránit další případné ztrátě naší svobody.

Protože o budoucnost a o svobodu nám musí jít především. Historie se nikdy neopakuje doslova. Reálný socialismus ve své konkrétní podobě je minulostí. A praxe současných komunistických režimů se od sebe výrazně liší, často jako oheň a voda. Nevystačíme s pouhým konstatováním, že podstatou komunistických zločinů je odstranění demokracie. Podstatou je především odstranění svobody.

Navíc moderní svět je plný režimů s různou mírou formální demokracie, které nelze nazvat komunistickými, ale rozhodně je eprávem můžeme zvat totalitními, či přinejmenším tvrdě autoritářskými. Společným rysem těchto režimů není ani ideologie, jako v době komunistického bloku, ani otázka hlasovacího práva. Je jím potlačování občanských svobod a lidských práv.

Pokud nám opravu jde o budoucnost, musíme se sice poučit z historie, ale také si musíme dát pozor, abychom se nepřipravovali na minulou válku. Při soupeření dvou bloků s podobnou historií a civilizačním vývojem se zásadním rozlišovacím znakem stala otázka demokracie. V listopadu 1989 stačilo volat „Svobodné volby“. A všichni věděli o co jde, všichni věřili, že vše ostatní přijde samo sebou.

Dnes vidíme, že dokonce ani v evropských zemích ten přechod od totality ke svobodě nebyl tak samozřejmý. Že ne vše se dá zařídít hlasováním v parlamentu. Že fungující demokracie implicitně předpokládá existenci pevných morálních hodnot a vlády práva. Že pro náš svobodný vývoj se ukázala být klíčová integrace do euroatlantických institucí.

Totalita totiž nezničila pouze demokracii. Narušila také náš hodnotový a právní systém. Vytrhla nás ze společenství svobodných evropských národů. Přesto jsme alespoň měli na co navazovat. Ostatně i v době komunismu jsme věděli, kam skutečně patříme a kam se chceme vrátit. Byť ta cesta byla nakonec těžší, než jsme si před dvaceti lety představovali, věděli jsme, či alespoň tušili, kde leží.

U současných tyranských režimů je tomu jinak. Nestačí těmto zemím naordinovat demokracii. Bez úcty ke svobodě a lidským právům, bez vzdělání k morálním hodnotám, bez pevného právního systému jim bude i tak neustále hrozit totalita. Je proto třeba budovat další instituce svobodné společnosti: školy, které vychovávají jak k vědění, tak mravnosti, svobodná média, policii a justici, které udržují právo a pořádek, ekonomickou základnu, která nabídne lidem perspektivu a prosperitu. Samozřejmě to vše musí zastřešit fungující mezinárodní společenství, které je připraveno a ochotno pomoci, případně i vojensky zasáhnout.

Tato konference plasticky ukázala minulost, přítomnost i výhled do budoucnosti. Pokud

opravdu chceme bojovat proti všem formám totality, musíme se opřít o občanské svobody a lidská práva. Tím učiníme náš boj efektivním a také legitimním. Efektivním proto, že žádná forma totality, byť se maskovala jakkoli, byť měla za svůj základ jakoukoli doktrínu, či byla zcela neidelologická, se nesnese s lidskou svobodou. A legitimním proto, že lidé jsou sice různí, s různými tradicemi a různým vnímáním kultury a civilizace. Ale všichni se rodíme svobodní a rovní ve svých právech.

My sami jsme žili čtyřicet let v totalitě. Nyní už žijeme dvacet let ve svobodě. Využijme tyto zkušenosti jak ve prospěch svůj a svých dětí, tak ve prospěch svobody všude ve světě. Děkuji za pozornost.